

KRONIEK
VAN EEN
CHOCOLADEVERSLAAFDE

Toon Daems

Colofon

Auteur: Toon Daems

Omslagontwerp: Toon Daems - foto Sorin Lazar

Pixabay.com

ISBN 9789402131307

www.toondaems.be

t.daems@telenet.be

© Toon Daems 2020

Niets uit dit manuscript mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Voorwoord

Mijn vader heeft nooit in een woonzorgcentrum verbleven. Het plan was om samen met zijn echtgenote Lucie zolang mogelijk thuis te blijven wonen. Naarmate hij ouder werd, geraakte hij in de war en op een bepaald moment was hij volledig de weg kwijt. Hij kreeg waanvoorstellingen, hij verliet soms midden in de nacht zijn woning in zijn pyjama en had geen besef meer van tijd en ruimte.

Het gebruik van valium en temesta die hem jarenlang door zijn huisdokter werden voorgeschreven tegen angst en zenuwen eiste zijn tol. Het centrale zenuwstelsel werkte niet meer naar behoren. Hij had geen hongergevoel meer, geen besef van dag en nacht, geen oriëntatiegevoel. Na een verblijf van zes maanden in een afdeling voor dementen vond hij rust.

Ik heb mijn vader zelden gelukkig gezien. Er was altijd wel iets om over te klagen. Streng en niet bang om je een klets in het gezicht te geven als je niet luisterde of een slecht rapport bij had. Geen aanmoedigingen of raad. Weinig aanspreekbaar. Hij had geen vrienden en had er een hekel aan als er iemand op bezoek kwam. Hij hield van een vast

etensritueel. Zijn vrouw Lucie droeg hij op handen maar hij beseftte vaak niet dat hij haar pijn deed door zijn manier van doen en zijn asociaal gedrag. Lucie heeft nooit aan zichzelf gedacht. Zij cijferde zich volledig weg en stond altijd klaar voor haar man en de kinderen. Toen op een dag haar schoonmoeder kwam inwonen, kreeg ze het zwaar te verduren. Ze kreeg verwijten naar haar hoofd geslingerd. Haar schoonmoeder (wij noemden haar klein bommake) liet niet na zich vaak met de opvoeding van de kinderen te bemoeien. Er heerste een onaangename sfeer, een spanning die vooral tijdens de maaltijden te snijden was. Toen mijn moeder het niet meer aankon en in huilen uitbarstte, werd de pastoor er bij gehaald die er voor zorgde dat de schoonmoeder in een rusthuis kon opgenomen worden.

Mijn vader was enig kind. Zijn vader dronk veel en om die reden was er vaak slaande ruzie tussen hem en zijn echtgenote. Als kind was hij getuige van de hoog oplopende ruzies. Hij trouwde in 1938 en heeft de tweede wereldoorlog meegemaakt. Er waren veel bange momenten en dat heeft hem getekend voor de rest van zijn leven. Hij werd onterecht ontslagen op zijn werk door de fraude die zijn afdelingschef pleegde en waar hij niets mee te maken had.

Vaak kreeg ik het gevoel dat hij verslaafd was aan zijn strenge en asociale levenshouding. Als er iets positiefs gebeurde slaagde hij er altijd in om er de negatieve aspecten bij te sleuren. Hij kon nooit ten volle genieten van zijn omgeving. Het leek alsof vreugde en plezier niet in zijn kraam paste. Bij elke uitnodiging reageerde hij weigerachtig. Bij een familiefeest zonderde hij zich af, ver van het getater en gedruis. Te veel volk, te luid, te warm... Er was altijd wel iets om over te klagen. Het liefst van al wilde hij zo vlug mogelijk naar huis. Wanneer dit niet mogelijk was nam hij zijn toevlucht tot medicatie.

Ik neem mijn vader niets kwalijk. Wetende wat hij allemaal heeft meegemaakt, kan ik begrijpen dat hij door streng te zijn het beste wou voor zijn kinderen. Goed studeren om later veel geld te verdienen dat was voor hem een prioriteit.

Dit boek vertelt en verhaalt. Hoe graag had ik het hem gegund om in de laatste jaren van zijn leven momenten van rust en geborgenheid te vinden in een woonzorgcentrum weg van de angsten waarmee hij gedurende een groot deel van zijn leven geconfronteerd is geweest. De herinneringen aan vroeger zijn grotendeels herinneringen aan mijn

jeugd die ik via de figuur van mijn vader loslaat. Maar niet altijd.

Sommige personages (wel onder een andere naam) hebben echt bestaan en hebben mijn levensweg en die van mijn vader gekruist. Enkel de naam van mijn ouders klopt.

Kriskras heb ik - met toestemming - de naam van mijn vrouw, die van mijn drie kinderen en partners en mijn vijf kleinkinderen verwerkt in deze kroniek waarvoor dank.

Dank aan Igor Daems en Liesbet-Ann Verbruggen voor het nalezen en deskundig advies.

Inhoudstafel

1	JOHN, ER IS POST VOOR U	8
2	HIJ ZAG DE ROUWBRIEF.....	29
3	EEN WEEK LATER WAS HET AL ZOVER	43
4	JOHN ZAT AANDACHTIG DE KRANT TE LEZEN	58
5	“TIJD VOOR UW BAD”	68
6	WEKEN VLOGEN VOORBIJ.....	79
7	VIJF SOLDAATJES.....	84
8	VOORZICHTIG KLOPTE JOHN OP DE DEUR.....	95
9	NA EEN TIJDJE VAN HUIS WEG GEWEEST TE ZIJN	102
10	ER HEERSTE EEN GEZELLIGE DRUKTE.....	108
11	DE DAG NADIEN	118
12	SNEEUWEN DEED HET NOG NIET	132
13	TIJDENS HET ONTBIJT	144
14	DE FEESTDAGEN NADERDEN	158
15	HET HAD LICHTJES GESNEEUWD.....	175
16	DE DAGEN GINGEN TRAAG VOORBIJ	184
17	DE FEESTDAGEN LAGEN ACHTER DE RUG	190
18	DE LENTE LIET VAN ZICH HOREN EN ZIEN	202
19	EIND JUNI.....	207

1

“John, er is post voor u en zo te zien geen goed nieuws.”

Verpleger Guido kwam de kamer binnen en legde een rouwbrief op het tafeltje. Hij verdween onmiddellijk zonder verder commentaar. John - die verwoede pogingen deed om uit zijn vroeg ochtenddutje te ontwaken - had maar half verstaan wat Guido zei. Was het nu ‘geen nieuws goed nieuws’ of ‘geen goed nieuws’? Hij stond op en slofte naar de badkamer voor een plasbeurt. Maar vooraleer hij daartoe de kans kreeg, maakte dokter Willekens zijn opwachting.

“Hier zijn we dan!” zei hij met een zware ietwat onheilspellende stem.

“We? Ben ik dan zo ziek dat je een collega hebt meegebracht?” lachte John die trachtte het medische ijs te breken.

Dokter Willekens kon er maar flauwtjes om lachen. Hij opende zijn dokterstas, nam de stethoscoop en bloeddrukmeter en wachtte tot John zijn hemd had losgemaakt. Na het meten, het luisteren, wat geklop hier en daar, een kijkje in de keel en in de harige oren was het onderzoek afgelopen. John vond het wat overdreven, elke maand dezelfde routine of je nu ziek

was of niet. Niet alleen John maar alle bewoners kregen maandelijks het bezoek van de vaste arts van het woonzorgcentrum. Dat was de regel. Een preventieve maatregel, zo werd gezegd.

“U mag zich weer aankleden.”

Terwijl dokter Willekens zijn instrumenten in zijn koffer wegmoffelde, knoopte John met enige moeite zijn hemd vast, stopte het in zijn broek en trok langzaam en behoedzaam zijn rits toe. Hij dacht daarbij iedere keer aan een trauma dat hij op vijfjarige leeftijd had opgelopen toen zijn moeder te snel en hardhandig de rits van zijn zondagse broek had toegetrokken. Gevolg? Een hevig bloedende voorhuid die chirurgisch vrijgemaakt moest worden. Sindsdien houdt hij elke handeling onder de gordel goed in het oog.

“En dokter, klopt mijn hart nog zoals het moet?”

“U hebt een hart om honderd jaar te worden. En uw bloeddruk is ook in orde.”

Die zin had dokter Willekens al zo vaak gezegd dat het niet meer geloofwaardig overkwam bij John.

“Dokter, ik verblijf hier nu bijna drie jaar. Om de vier weken doet u een check-up en iedere keer zegt u hetzelfde!”

Hij moest even zijn hart luchten. John kloeg al jaren over hartritmestoornissen en angstaanvallen die hij

zonder medicatie niet onder controle kreeg. De diagnose was iedere keer dezelfde: hart ok, het zijn de zenuwen. John kreeg valium en temesta voorgeschreven. Die medicatie hielp tegen de angstaanvallen en de versnelde hartslag. Maar een vervelende bijwerking zorgde ervoor dat hij zich suf en loom voelde en tijdens de dag herhaaldelijk in slaap viel waardoor hij 's nachts - na een plasbeurt - de slaap niet meer kon vatten.

“Dokter, geloof me nu toch, telkens ik een inspanning doe, klopt mijn hart een slag te veel. Is dat niet gevaarlijk?”

Dokter Willekens - die ondertussen zijn jas had aangetrokken en op weg was naar de volgende bewoner - riep vanuit de gang: “Beter één keer te veel dan te weinig!”, gevolgd door een korte, luidruchtige lach.

“Ik heb een voorschrift voor valium en temesta op je tafel gelegd. Tot binnen een maand. En hou je goed hé John!”

En weg was hij. John bleef alleen achter met zijn vragen en angsten. Hij schuddebolde en spoedde zich naar de badkamer. De nood was nu heel hoog. Na de laatste druppels - het waren er veel - te hebben afgeschud trok hij zorgvuldig de rits toe. Met zijn

rollator schoffelde hij naar de verpleegdienst om de voorgeschreven medicatie af te halen.

John was op zevenenzeventigjarige leeftijd naar het woonzorgcentrum verhuisd. Zijn vrouw Lucie was zes maanden voordien op haar zeventigste overleden aan een hartstilstand. Ze waren vijfenveertig jaar getrouwd en zouden dat met de familie vieren. Het lot besliste er anders over. Twee weken voor de huwelijksverjaardag overleed Lucie, 's nachts, onverwacht en geruisloos. Een stille dood die zijn sporen naliet bij John. Tijdens en na de rouwperiode raakte John verward. Hij herkende zijn eigen huis amper. En de dagelijkse structuur waar hij en Lucie zich al die jaren lang veilig en comfortabel hadden ingenesteld, was volledig verdwenen. Zijn zoon Igor maakte zich terecht zorgen en stelde voor om het ouderlijke huis te verkopen en naar een woonzorgcentrum te verhuizen.

“Nooit van mijn leven!” schreeuwde hij woedend. “Als ik mijn huis verlaat zal het tussen vier planken zijn, maar eerder niet!”

Igor durfde in het begin niet aan te dringen, maar na verloop van tijd begon John zelf in te zien dat het zo niet langer meer kon. De vereenzaming sloeg toe, de koude winter, het gebrek aan energie, een uit de hand gelopen eetgewoonte en de vele herstellingen aan het

huis door slecht of geen onderhoud deden hem wijselijk besluiten om te verhuizen naar een woonzorgcentrum. Gemakkelijk was het niet. Maar eens hij zich had neergevlid in de elektrisch verstelbare relaxzetel die zijn zoon voor hem had gekocht, voelde hij zich na lange tijd weer rustig en op zijn gemak. Zijn postzegelverzameling en zijn muziekcollectie waren zijn trouwe metgezellen tijdens de eenzame momenten. Zijn vader speelde viool en vulde tijdens zon- en feestdagen de huiskamer met mooie, meeslepende melodieën. Zijn moeder zong daarbij. Haar warme, vertrouwde stem was hij nooit vergeten en hij kreeg nog steeds tranen in zijn ogen als hij er aan terugdacht.

Zelf speelde hij geen instrument, maar hij zong wel in het mannenkoor van de parochie waar hij en Lucie destijds woonden. Zij luisterden iedere zondag de hoogmis op met een Gregoriaanse mis uit de *Graduale Romanum*. Het vergde wel enige studie en oefening om de Gregoriaanse muzieknotatie onder de knie te krijgen, maar John was er vlug weg mee en vond het zalig om te zingen. Af en toe nam hij het zangboek nog eens ter hand en fluisterflood hij zijn geliefkoosde *Puer natus est nobis* uit *Ad tertiam missam*. Daarbij tokkelde hij met de vingers van zijn linkerhand op zijn bovenbeen de noten. De pink stelde de hoogste

noot voor, de duim de laagste. Omdat er meer noten zijn dan vingers, vergrootte of verlaagde hij het toonbereik van pink en duim waar nodig.

Aan de muur naast de deur van de badkamer prijken op een houten schap enkele foto's van Lucie, zijn zoon en diens echtgenote, zijn twee kleinkinderen en twee achterkleinkinderen. Op zijn nachtkastje - op een antiek kantwerkje dat hij van zijn grootmoeder had geërfd en al die jaren zorgvuldig had bewaard - lag een Paternoster en een uurwerk dat hij bij zijn op pensioenstelling cadeau had gekregen. Diep gelovig was John wel. Iedere avond voor het slapengaan bad hij een Weesgegroet en een Onze Vader. Na het avondeten deed hij eerst zijn pyjama aan. Daarna reinigde hij zijn boven- en ondergebit met stromend water, stopte beide in een beker gevuld met heet water waarin hij een zakje reinigingspoeder oploste. Hij kroop in zijn bed, nam de afstandsbediening van zijn televisietoestel en keek naar zijn favoriete programma's. Het duurde niet lang of zijn ogen vielen toe. Vaak viel hij met de afstandsbediening in de hand in slaap. Gelukkig kwam de nachtzuster rond tien uur altijd even langs om te zien of het licht en de tv uit waren, zodat hij 's morgens niet wakker werd met een zoveelste herhaling van het journaal.

Wakker worden en het daaropvolgende ochtendritueel waren niet zijn favoriete bezigheden. Om zeven uur werden met veel lawaai de gordijnen opengeschoven. John hield zijn ogen dicht en probeerde zich de laatste droom te herinneren. Soms lukte dat en bleef hij nog een tijdje in zijn droom hangen. Maar de confrontatie met de dagelijkse routine van plassen, wassen, tanden insteken en aankleden was onvermijdelijk. Hij probeerde zo lang mogelijk zijn ogen toe te houden bij alles wat hij deed, maar als hij na het plassen zijn ritssluiting dicht trok, hield hij - om begrijpelijke redenen - meer dan een oogje in het zeil. De geur van koffie was het signaal om het ochtendritueel af te blazen. Met nog een laatste blik in de spiegel om te zien of alles nog goed op zijn plaats zat, zette hij zich aan het kleine tafeltje om - na de medicatie te hebben ingenomen met een half glas lauw water - zijn ontbijt te nuttigen. Een bruine boterham met smeerkaas en een witte met aardbeiconfituur was meer dan voldoende. Afsluiten deed hij met een speculaasje dat hij in de koffie sopte en gulzig opzoog onmiddellijk gevolgd door een slok koffie zodat de overgebleven kruimeltjes niet tussen zijn kunstgebit zouden belanden. Hij spoelde zijn mond en maakte zulke harde bewegingen met zijn kaken dat je zijn ondergebit tegen zijn bovengebit

hoorde klepperen. Na de laatste slok koffie zette hij zich in de relaxzetel en las de krant die Beatrijs van de keuken speciaal voor hem meebracht van thuis. Het was wel de krant van de dag voordien maar dat deerde John niet. Het voornaamste was dat hij iets te lezen had, al duurde dat ook niet ontzettend lang. Na een half uur werden zijn ogen moe en viel hij zonder het eigenlijk goed te beseffen voor een half uurtje terug in slaap. Daarna keek hij door het raam naar buiten en verdronk in herinneringen aan hoe het vroeger was, aan zijn kinderjaren thuis en op school en aan de liefde van zijn leven, Lucie.

John hield van structuur, alles op tijd, alles op een vaste plaats. Elke zondag kreeg hij het gezelschap van zoon en schoondochter. Meestal gingen ze wandelen of iets drinken in de cafetaria. Af en toe gingen ze samen op restaurant. Daar hield hij wel van zolang het in een rustieke omgeving was, niet teveel of liever geen lawaai, klassieke muziek op de achtergrond en een vlotte en vriendelijke bediening door liefvallige jonge serveersters. Een grapje kon er dan altijd wel af, al was het maar om er een mooie glimlach voor in de plaats te krijgen.

Waar hij niet van hield waren luidruchtige verrassingen en onverwacht en eveneens luidruchtig bezoek. Hij kon zich dan niet meer concentreren. Aan

de vergeefse pogingen om alle gesprekken te volgen hield hij stevast hoofdpijn over. Meestal was dat het tijdstip om een valium te nemen.

“Zuster, hier is het voorschrift van dokter Willekens.”

“Valium en temesta! John, wees daar voorzichtig mee, je weet toch dat je maar een halfje van elk mag innemen per dag.”

Zuster Leonie was bezorgd maar tegelijk ook streng als het over medicatie ging. Zij was het niet altijd eens met de arts. Zij probeerde de bewoners te overtuigen om natuurlijke producten te nemen zoals zij John een aantal keer had geadviseerd: kamilletee - omdat het rustgevend werkt en kalmerend bij angstaanvallen - en dwergwaaierpalm om prostaatvergroting, waar John naar eigen zeggen geen last van had, tegen te gaan. Zij was ervan overtuigd dat natuurlijke middeltjes een beter resultaat gaven dan de klassieke medicatie. Ze hield een lexicon bij die ze regelmatig aanvulde met nieuwe therapieën of producten die een heilzame invloed hadden op het algemeen welzijn van de bewoners.

“Hier John, ik heb de medicatie in een pillendoosje gedaan zodat je elke dag kan zien wat en hoeveel je mag nemen. En als je last krijgt van je prostaat, zal ik je dwergwaaierpalm geven.”

Zonder iets te zeggen, maar wel met een beleefd hoofdknikje, nam John zijn pillendoosje mee naar zijn kamer en legde het op zijn tafeltje naast de fles water. De rouwbrief lag er nog altijd onaangeroerd bij.

Elf uur in de ochtend, tijd voor zijn dagelijkse wandeling - met rollator weliswaar - naar de cafetaria. Onderweg kwam hij enkele huisgenoten tegen die vriendelijk goeiedag zeiden, maar John deed of hij ze niet zag. Hij hield halsstarrig zijn ogen naar de grond gericht en vond het niet nodig om iets terug te zeggen. Zelfs een beleefd knikje was er teveel aan. John was een eenzaat, hij had geen echte kameraden in het woonzorgcentrum. Elk gesprek ging hij uit de weg. En kon hij er toch niet onderuit, dan deed hij of hij niet goed hoorde. Met een open hand achter zijn oorschelp vroeg hij dan of ze hun vraag konden herhalen. Hij bleef dit doen tot men besepte dat het geen zin had om met hem een gesprek aan te knopen. Ze lieten hem gerust en dat was helemaal naar de zin van John. Ze doen hier niks anders dan zagen en flauwekul verkopen, had hij aan zijn zoon verteld. Die begreep hem maar al te goed.

Maar op een keer viel hij toch door de mand. Martha, een van de bewoners, had al een paar keer gemerkt dat John niet zo goed hoorde. Ze had dit verteld aan

haar zoon - audioloog van beroep - die bij een volgend bezoek aan zijn moeder naar John was toegestapt om hem informatie en uitleg over hoorapparaten te geven.

“Meneer John,” stelde de audioloog zich op een beleefde manier voor, “ik ben audioloog en heb vernomen dat u slechthorend bent. Ik heb daarom wat informatie meegebracht. Als u wil, kunnen we op een door u gewenst tijdstip een hoortest afnemen. Wij nemen uw gehoor uitermate serieus en misschien kan een van onze hoortoestellen er voor zorgen dat u beter kunt horen en aan conversaties kunt deelnemen.”

De man bleef maar praten en praten. In het begin deed John of hij hem niet verstond, maar hij voelde de bui al hangen. Om van zijn gezwam af te zijn, moest hij nu wel toegeven dat hij geen gehoorprobleem had.

“Luister eens hier, meneer de audioloog. Er is niks mis met mijn oren, ik zou graag willen dat je me met rust laat.”

De audioloog drong nog even aan maar begreep al gauw dat het verloren tijd en moeite was.

“Excuseer dat ik u heb lastig gevallen, ik laat mijn visitekaartje bij u achter voor in het geval...”

De audioloog keerde op zijn stappen terug terwijl John het visitekaartje dubbel plooidde en onder de wiebelende tafelpoot duwde.

John was nooit gul met woorden geweest. Ondanks zijn vroeger lidmaatschap van het zangkoor en schatbewaarder van de kerkfabriek, was zijn interesse in de naaste medemens sinds zijn verblijf in het woonzorgcentrum volledig in het rood gegaan. Zijn maaltijden nam hij 't liefst op de kamer. Op zich geen probleem maar de verzorgers lieten geen kans voorbijgaan om John te overtuigen de maaltijden samen met de andere bewoners te nuttigen. Te druk, teveel lawaai, vond hij. Over de kwaliteit van het eten had hij nauwelijks te klagen, maar over de presentatie was hij niet te spreken. Hij kon het niet verdragen dat zowel het vlees, de aardappelen en de groenten zij aan zij lagen te drijven in de saus. Het vlees proefde dan misschien wel sappiger, maar de groenten en aardappelen verloren volledig hun smaak, geur en uitzicht. Ze smolten samen tot een smeuijge brij. John hield ervan om vlees, groenten en aardappelen gescheiden te houden en zelf te bepalen hoe hij het op zijn vork verdeelde. Kwestie van de juiste smaak te behouden voor zover zijn smaakpapillen nog werkten, want met een volledig kunstgebit was dit ook al niet zo evident. Hij keek altijd uit naar het

dessert. Meestal vanillepudding, wat hem nostalgisch deed terugdenken aan zijn kinderjaren. Af en toe yoghurt met fruit of een zachte koek. In zijn minikoelkast op de kamer bewaarde hij chocola. Na het dessert slofte hij terug naar zijn kamer, nam plaats in zijn relaxzetel en stak een stukje pure verwennerij in zijn mond. Daar kon hij van genieten. Hij ontdeed zich van zijn kunstgebit en liet de chocolade zachtjes smelten op zijn tong. Erop bijten was doodzonde. Hij had eens gelezen dat je chocola de tijd moet geven om alle smaakpapillen te bevruchten. Pas dan komt de echte, verslavende smaakherinnering naar boven en krijg je als het ware een culinair orgasme dat je naar meer doet verlangen. John sloot zijn ogen tijdens dit zalig moment om zich nog beter te kunnen concentreren op het weldadig gevoel dat chocola hem gaf. Nagenietend en met een bevredigend gevoel dutte hij in en deed zijn middagslaapje, elk dag.

Aalmoezenier Pol De Deken - voormalig onderpastoor van de parochie waar ook John deel van uitmaakte - verbleef sinds kort in het woonzorgcentrum. Tot zijn zeventig jaar had hij zich ten dienste van de parochiegemeenschap gesteld. De laatste jaren was hij er snel op achteruit gegaan en kon hij de verantwoordelijkheid over de hem

toegewezen parochies niet meer aan. Op zijn drieënzeventigste besloot hij aalmoezenier te worden van het woonzorgcentrum. Elke zondag om elf uur deed hij de eucharistieviering in de kapel van het woonzorgcentrum. De meeste bewoners hielden eraan om zijn dienst bij te wonen. Vooral bij de hoogbejaarden groeide het besef dat het einde naderbij kwam en - ook al waren velen niet gelovig - dat het geen kwaad kon om op een goed blaadje te staan bij Pol, die er wel voor zou zorgen dat ze in de hemel werden toegelaten. Pol stelde op het einde van elke viering iedereen dan ook gerust met de woorden: 'Ga in vrede en wees niet bang, alles komt goed!'

Na de slotzegen maakten ze devoot het kruisteken en besloten gezamenlijk met een verlossende: 'Wij danken God!' Wellicht zaten hun gedachten dan al bij het aperitief en het middageten. 's Zondags kregen ze kroketten en als toetje een slagroomgebakje waar iedereen zich op verheugde. Van de grote goesting spoedden ze zich na de slotzegen naar de cafetaria. De gang van ongeveer vijftig meter was er voor sommige hoogbejaarden teveel aan. Vanuit een volgwagen leek het op een spurt bergop tussen rollators, rolstoelen en schuifelende rode lantaarndragers die steeds sneller met hun wandelstok tikten. Voor Frans Daelemans liep het